

TÜRK KÜLTÜR COĞRAFYASI

PROF.DR.ALİ MEYDAN

Prof. Dr. Ali MEYDAN

TÜRK KÜLTÜR COĞRAFYASI

ISBN 978-625-6764-59-0

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Kasım 2023, Ankara

Yayın-Proje: Begüm Buse Gül
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Kapak Açıklaması:

Zeminde bir Yakutsk ailesi geleneksel kıyafetleri ile yer alıyor. Onun üzerinde coğrafi yayılımlarını gösteren bir harita ve üzerinde Afanasyevo kültürünü yansıtan çeşitli sanat eserleri mevcut. Yine üstte eski bir Yakutsk pullu bulunmaktadır. Tam ortadaki pusula coğrafi konumlarını işaret etmektedir. Pusulanın ortasında Tengri mührü, alt ucunda ise geleneksel bir Türk motifi olan hayat ağacı sembolü yer almaktadır. Tasarım için Özden PEHLEVAN'a teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Ali MEYDAN

1974 yılında Tarsus'ta doğdu. Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora eğitimini Selçuk Üniversitesi'nde aldı. Yüksek lisansta öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme, doktorada öğrenmeyi öğrenme stratejileri üzerine çalıştı. İstanbul-Ümraniye'de sınıf öğretmenliği yaptıktan sonra Selçuk Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. TÜBİTAK ve Avrupa Birliği projelerinde yürütücü, uzman ve eğitmen olarak görev aldı. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinde Sosyoloji, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde Arkeoloji okudu. Eğitim Fakültesinde dekanlık, dekan yardımcılığı, bölüm ve ana-bilim dalı başkanlığı, kurul üyelikleri, merkez müdürlüğü gibi çeşitli idari görevler yaptı. Selçuk Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde danışmanlığında 30 yüksek lisans ve 7 doktora öğrencisi mezun oldu. Çalışmalarını daha ziyade coğrafya eğitimi, sosyal bilgiler eğitimi, kültür coğrafyası ve çevre eğitimi gibi alanlarda sürdürmektedir.

ORCID No: 0000-0002-1278-096X

ÖN SÖZ

Her toplum gençliğini en iyi şekilde eğitmek ve geleceğe hazırlamak ister. Bin yıl önce genellikle yaygın eğitimle ve ailede başlayıp, yakın çevrede devam eden eğitim, günümüzde modern eğitim kurumlarında bin bir türlü teknolojik araç-gerecin, öğretim yöntem ve tekniğinin desteğiyle gerçekleştirilmektedir. Binlerce yıllık tarihi ve milyon kilometrelerce genişlikteki coğrafyasıyla Türklerin kültür coğrafyasının, idari, askeri, kültürel ve daha birçok anlamda zirvesi sayılan Anadolu, güzellik ve özellikleriyle eski dünyanın merkezinde, bütün dünyanın gözlerinde nadide bir yerde bulunmaktadır. Ancak her güzelin zorlukları da olacağı için, hem bütün Türk dünyası düşünüldüğünde ya da sadece Anadolu'da eğitimle ilgili, nesillerin geleceğe hazırlanması, kültürün aktarılması için bir takım yasal önlemlerin de alınması gerekli görülmüştür. 1739 sayılı Türk Milli Eğitim Temel Kanunu'nda "Genellik ve eşitlik" ile "Fırsat ve imkân eşitliği" ilkeleri, tarihi gerçekliklerin ve coğrafi özelliklerin o kadar çeşitlilik ve zenginlik gösterdiğini ve bu muazzam çeşitliliğin inanılmaz bir zenginlik yarattığını ancak ortak bir programla, ortak derslerle, ortak içeriklerle bunun sağlanmasının imkânsızla yakın olduğunu, bunu sağlamanın yolunun da ancak kanunlarla, yönetmeliklerle ve oluşturulan çerçeve programla bir miktar sağlanabileceğinin ifadesidir.

Türk kültürü, tarihi derinlik ve coğrafi genişlik açısından, yaşayan kültürler içinde en zenginlerinden birisidir. Afanesyev kültürünü başlangıç kabul edersek yaklaşık beş bin yıllık tarihi derinliğe; coğrafi dağılım olarak en kuzeydoğuda Yakutks, en doğuda Turfan, en güneyde Şiraz, en batıda Mostar olmak üzere doğu-batı doğrultusunda yaklaşık on bin km, kuzey-güney doğrultusunda yaklaşık beş bin km.lik bir yayılım alanına sahiptir. Tarihi derinliğini ve coğrafi genişliğini incelediğimiz kültürün incelenen zaman ve mekan özellikleri ise ne tekdüze bir tarihi seyirden, ne de tek düze bir coğrafi özellikten oluşmaktadır. Tam aksine tarihi dönemlerin her anında savaşların, hâkimiyet mücadelelerinin, farklı din ve inançların ha-

kimiyet alanlarının, geçiş güzergahlarının, ticaret yollarının, yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip olma isteklerinin kesişme noktaları her dönemde Türk kültürünün de yayılma ve gelişmesini etkilemiştir. Bir yandan da neredeyse ekvatorдан kutuplara, sert karasal iklim özelliklerinden ılıman iklim özelliklerine, deniz seviyelerinden binlerce metre yüksekliklere, alabildiğine uzanan geniş düzlükler, ovalar ve çöllerden, aşılmaz sıradağlara, derin vadilere, buzul bölgelerine kadar değişiklik ve zenginlik gösteren coğrafi özellikler de Türk kültürünü yoğurmuş ve geliştirmiştir.

Tarih coğrafyayla anlam kazanır çünkü mekânla ilişkilendirilmeyen tarihi olaylar hayalidir ve havada kalır; coğrafya da tarihle anlam kazanır çünkü değişim ve sürekliliği algılamayı, mekâna anlamı tarihsel olaylar verir. Herhangi bir yerden söz edilirken üzerinde yaşanan tarihi olaylar, yaşayan kültürler, gerçekleşen hadiseler anlatılarak anlam katılmaya çalışılır. Kültür, tarihi olayların mekânla ilişkilendirilmesi ile anlam kazanır ve tarihle ilişkilendirilen coğrafi olaylardan daha bütünsel ve daha anlamlıdır ve hem tarihin, hem coğrafyanın ürünüdür ve çok daha zengindir. Türk kültürü ise bütün özellik ve güzelliklerini Türklerin yaşadıkları coğrafyalardan, tarihsel süreçten, ilişkili olunan, mücadele edilen toplumlarla etkileşimden alan dünya üzerindeki kadim kültürlerin başında gelmektedir.

Tarihi süreçte sözlü kültür geleneğine sahip olan Türkler, zaman içinde yavaş yavaş yazılı kültüre de önem vermeye başlamışlar; Orhun Abideleri gibi muhteşa, dil özellikleri ve şekil bakımından mükemmel düzeye ulaşmış bir dil yaratabilmişler, bir yandan da Saka, Oğuz Kağan, Göktürk ve daha nice destanlarla kültürlerini gelecek nesillere aktarabilmişlerdir. Sözlü kültür zaman içinde Divan'ü Lügat-it Türk, Kut'ad-gu Bilig, Dede Korkut Kitabı gibi hazineleri ortaya çıkarırken, toplum yapısının konar-göçer kültürle ilişkili sözlü gelenekleri ve hakim ekonomik uğraş olan hayvancılık, hareketli bir yaşamı, yazla kış arasında yer değiştirmeyi ve bir yandan da komşu topluluk ve ülkelerle sürekli mücadele halinde olduğu için mükemmel bir teşkilatçılık geleneği yerleşmesini sağlamıştır. Bu sayede

at evcilleştirilmiş, üzenği ve gem keşfedilip aktif olarak kullanılmış, ispitin keşfiyle de atlı araba kullanımı kolaylaşmıştır. Bu buluşlarla birlikte ve yaşanan coğrafyada iklimdeki salınımlar, komşu toplulukların saldırıları ya da başka problemler sonucunda yeni yerler keşfetme, yurtlarını değiştirme ve yeni coğrafyalara uyum sağlama-ları da kolaylaşmıştır.

Orta Asya'dan bugün bazı sebepleri izah edebildiğimiz, bazı sebepleri üstünkörü yorumlayabildiğimiz bir takım olayların et-kisiyle yola çıkan ve dünyanın değişik yerlerine dağılan Türklerin bir kısmı Hazar Gölü'nün ve Karadeniz'in kuzeyinden Balkanlara doğru, bir kısmı Hazar Gölü'nün kuzeyinden ve Kafkaslar üzerin-den Anadolu'ya doğru, bir kısmı güneye Hindistan'a doğru ama en büyük grup Hazar Gölü'nün güneyinden Anadolu'ya doğru hareket etmiştir. Bu süreci Viyana'dan geri dönüş tarihi olan 1683 yılına ka-dar götürmek mümkündür ki, yüzlerce yıl süren bu zorlu yolculuğu, zahmetle, yoklukla, zorlu arazi şartlarıyla, karşılarına çıkan farklı dil, din ve etnik gruptan insanla mücadeleyle ancak gönüllerindeki Kızıl Elma idealiyle gerçekleştirdiklerinden hiç şüphe yoktur. Bu zorluk ve mücadele içinde gittikleri yerlere barış ve huzur götüren Türkler, geri çekilme dönemlerinde tam aksine alabildiğine zulüm ve baskıy-la karşı karşıya kalmışlardır.

Tarihi derinlik ve coğrafi genişliğin yoğun olduğu ve geliştirdiği Türk kültürü, günümüzde küreselleşme, iletişim, etkileşim, kapita-lizm kısılcacında zorlukların üstesinden gelmeye çalışırken bir yan-dan da yüz yıl önce bütün mazlum ve esir milletlere ümit olan genç Türkiye Cumhuriyeti'nin, kuruluşunun ikinci yüzyılına başlaması, bağımsız Türk Cumhuriyetlerine hamle gücü, azınlık ve özerk Türk gruplarına da ümit ışığı olmaya devam etmektedir.

Bu çalışmada farklı coğrafyalarda hakimiyet kurarak Nizam-ı Alem ve Kızıl Elma'ya ulaşma idealini gerçekleştirmeye çalışan Türk milletinin bozkır yaşam şartlarının hakim olduğu Orta Asya'dan Vi-yana önlerine kadar binlerce kilometrelik mesafede gerçekleştirdik-

leri fetih, imar, hakimiyet, kültürel gelişme ve değişme gibi süreçleri genel hatlarıyla ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu süreçte Afanesyev kültüründen Anadolu'da temeli kültüre dayanan Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna kadar geçen sürede Orta Doğu, Kafkaslar, Balkanlar, Akdeniz ve kültürün menbaı olan Orta Asya ile ilişkileri bir bütünlük içinde işlenmeye çalışılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
1. Bölüm: Türk Kültürünün Temelleri	1
2. Bölüm: Kültür, İnsan ve Toplum	11
3. Bölüm: Türk Kültürü ve Türk Uygarlığı	25
4. Bölüm: Türkler Hakkındaki İlk Etnografik Kaynaklar.....	57
5. Bölüm: Tarihte Türk Devletleri.....	73
6. Bölüm: Türklerde Devlet, İdari, Askeri ve Sosyal Yapı.....	115
7. Bölüm: Türklerde Halk İnançları ve Mitoloji	145
8. Bölüm: Türklerde İnsan ve Mekân İlişkisi.....	167
9. Bölüm: Türklerde Sözlü, Yazılı ve Maddi Kültür.....	201
10. Bölüm: Türklerde Aile Yapısı.....	239
11. Bölüm: Türk Tarihinde Yaşanan Göçlerin Demografik ve Kültürel Sonuçları.....	253
12. Bölüm: Türk Kültürünün Yayılma Alanları ve Komşu Coğrafyalar Üzerindeki Etkisi	271

13. Bölüm: Türkiye'nin Sahip Olduğu Somut ve Somut Olmayan Kùltürel Miras	293
14. Bölüm: Dođal ve Kùltürel Mirasın Gelecek Kuşaklara Aktarılması.....	309
Sonuç	323
Kaynakça	329

1. BÖLÜM

TÜRK KÜLTÜRÜNÜN TEMELLERİ

Millet, ne irki, ne kavmi, ne coğrafi, ne siyasi, ne de iradi bir zümre değildir. Millet, lisanca, dince, ahlakça ve bediiyatça müşterek olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden mürekkep bulunan bir zümredir
(Ziya Gökalp, 1923).

Türk kültürü bir yandan tarihi derinlikte, bir yandan coğrafi genişlikte yaşayan kültürler içerisinde en zenginlerinden birisi olarak düşünülebilir. Türk kültür coğrafyası ise alabildiğine derin ve engin bir konudur. Derinliğini tarihin ve tarih öncesi çağların bütün olgularıyla ilişkilendirmek, genişliğini ise bütün Asya ve Avrupa, hatta eski dünya karaları, hatta ve hatta bütün yeryüzüne şamil bir tanımlamayla ele almak mümkündür. Bu derinliği ve enginliği Yahya Kemal'in 'Kökü mâzide olan âtiyim' sözüyle anlamlandırmak yerinde olacaktır.

Bir kültürün doğduğu yer, o kültürün kaynak alanı, yani kültür ocağıdır. Tarihi süreçte, giyim kuşamdan, beslenmeye, dilden müziğe, mimariye kadar kültürün birçok özelliği bu alandan çıkıp yayılır ve başkaları tarafından benimsenir. Bu olguya kültürel yayılma, bir başka kültürün bazı özelliklerini benimsemeye ise kültür edinme denilir. Ancak bir grubun bir başka kültürden çok fazla etkilenerek ondan ayırt edilemez hale gelmesi hali ise asimilasyondur. Bir kültürün egemen olduğu bütün alan ve bölgeye kültür alemi denilir. Coğrafi bakış açısı ise fikirlerin, tekniklerin, aletlerin ve başta değişim

ajanları ve unsurlarının bir kültür ocağından başka alanlara nasıl yayıldığıyla ilgilenir (Tümertekin ve Özgüç, 1998, 109). Anlaşılan o ki, kültür coğrafyasının lüzumuna inanılması bir aşama olduğu gibi, kültürün coğrafyanın bir ürünü olduğunun anlaşılması da önemli bir aşama olarak görülmelidir ve üzerinde yoğunlaşılacak husus budur.

Kültür coğrafyası perspektifinden incelenen Türk kültürü ve medeniyeti zirve noktasına Anadolu'da ulaşmıştır. Anadolu: Doğu batı doğrultusunda yaklaşık 10 bin km, kuzey güney doğrultusunda yaklaşık 7 bin km kuş uçuşu mesafedeki eski dünya kıtalarının tam ortasında, bu kıtalar için kaynak vazifesi gören bir konumda bulunan, üzerinde üç büyük imparatorluk, onlarca büyük devlet, yüzlerce küçük devlet ve beylik kurulan cennetten bir köşedir. Bu cennet köşe, bir kıta özelliği gösteren tarihi, coğrafyası, arkeolojisi, jeolojisi, sosyolojik yapısı ve kültürüyle bir açık hava müzesi konumundadır. Anadolu'nun hangi özelliği ele alınırsa alınsın özelliklerinin ne kadar zengin, özgün ve sıra dışı olduğu hep söylenir. Bu zenginlik ve sıra dışılık tarihin birçok döneminde üzerinde yaşayan insanlar arasında anlaşmazlıklar, ayrılıklar, savaşlar ve kavgalara neden olmuşsa da genel anlamda bakıldığında, din, dil, ırk, yaşam tarzı vs. gibi farklılıklardan bakılmadan birlikte yaşanmış ve kültürün oluşmasındaki ana unsur da bu zenginlik olmuştur.

Zirve noktasına Akif'in söylemiyle cennet vatan olan Anadolu'da ulaşan Türk kültürünün temel özelliklerini ortaya koyabilmek için mekansal genişlik ve zamansal derinliği incelemek, bunu yapabilmek için de coğrafya ve tarih ilişkisini iyi kurabilmek gerekir. Her açıdan önemli ve jeopolitik öneme sahip olan Anadolu'da bin yıldır yaşayan bir toplumun bu hayati konuda düşünce tembelliği yaşıyor olması kabul edilebilir bir durum değildir. Jeopolitik zenginlik aynı zamanda kültürü de önemli hale getiriyorsa o halde kültürel zenginliğin de aynı zamanda jeopolitik zenginliğin de bir unsuru olması gerekiyor. Bir yandan geçmişe gidip tarihin her döneminde ilişkide olunan kültürlerin özelliklerini ortaya koymak, bir yandan da bu kültürlerin ortaya çıktığı ve geliştiği coğrafi özellikleri bilmek, gü-

nümüz kültürünün temellerine inmede yardımcı olacaktır. Bu geniş coğrafyalardaki ilişkili kültürlerin günümüz yorumları ile dönem ve şartları içindeki yorumlarının da harmanlanması ve geleceğe de ışık tutacak şekilde yeniden düşünülmesi gerekmektedir.

Türk kültürünün izini sürmek ve bugünümüzü aydınlatarak geleceğe ışık tutmak gayesinde gösterilecek çabalar, ilişkide olduğumuz coğrafyalar olan başta Balkanlar, Kafkaslar, Orta Asya, Orta Doğu ve Akdeniz dünyası ilişkilerini de anlamayı, anlamlandırmayı ve doğru değerlendirebilmeyi temel almalıdır. Bu temel, esasında Cumhuriyet Türkiye'sinin birleştirici, kucaklayıcı politikasının temel taşlarından birisi olurken, zamanla bu politikadan kısmi sapmalar, gayeden kopmalar vs. olabilmış, ancak sağlam temeller yerli yerinde durduğu için gelecekte hep ümit var olunmuştur. Bu kültür politikasını ya da kadim Anadolu kültürü ile Türk kültürünün bütünleşmesini Anıtkabir'de görmek mümkündür. Anıtkabir'in aslanlı yolundan yürüyünce görülen Hitit aslanları Anadolu'daki bütün kültürlerin de sahiplenildiğini, Anıtkabir'i Ağırnaslıların inşa etmesi Mimar Sinan geleneğinde Türk mimarisinin ulaştığı zirveyi, sekizgen Selçuklu ve Osmanlı planlı kabir, Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin köklerinin esas dayanağının Selçuklu ve Osmanlı olduğunu, mezarın toprağının Selanik'te doğduğu evin bahçesinden, Suriye'deki Süleyman Şah'ın mezarından, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden ve Kore'deki Türk şehitliğinden getirilip harmanlanması, mezarın etrafındaki pirinç vazolarda ise 81 il başta olmak üzere Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden ve Azerbaycan'dan getirilen topraklar ise Atatürk'ün birleştirici ve bütünleştirici özellikleriyle Türk kültürünün, geçmişten geleceğe var olacağının işaretidir.

Bütün bu bütünleştiriciliğin yanı sıra geçmişi geleceğe bağlayan, devlet-i ebed müddeti genetik özelliğimiz haline getiren özellikler ile kültür coğrafyasının ortak özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

- Dil
- Tarih

- Din
- Sanat
- Gelenek görenek
- Ortak ideal
- Coğrafya

Bahsedilen özellikler biraz ondan biraz bundan değil, aksine zengin bir bütündür ve zengin bir kültürü oluşturan bütünün parçaları oldukları için, Türk kültürü kendisini oluşturan parçalardan daha anlamlıdır. Bu anlamı oluşturan özelliklerle Orta Asya'dan itibaren yaşanan coğrafyanın özellikleridir ki doğu ile batı, kuzey ile güney, İslamiyet ile Hristiyanlık, gelişmiş Avrupa ile gelişmekte olan doğu ülkeleri arasında köprü olma özelliği bin yıldır önemini koruyarak geleceğe doğru yol almaktadır. Coğrafi keşifler, Süveyş Kanalı'nın açılması, teknolojiye gelişmeler vs. ile ticaret yolunun, geçiş güzergâhlarının kısmi olarak yer değiştirmesi bu önemi ortadan kaldırmamış, bilakis enerji, transit geçişler, kültür aktarımı gibi bütün faaliyetlerin en kolay yolunu, yaşadığımız coğrafya oluşturmaya devam etmiştir. Bütün bu etkileşim, iletişim ve güzergâh olma özellikleri toplumun yapısında ve kültüründe kendini göstermektedir. Kurum ve kuruluşlarımızla modern toplum olma, Avrupa Birliği'ne girme gibi gayret ve ideallerimize rağmen doğulu toplum özelliklerimiz baskın görünmektedir. Ancak bu doğulu toplum özelliğimiz hiçbir doğulu toplumla mukayese edilemez ve kendine özgüdür. Bu özgünlük ve zenginlik geniş coğrafyalara hükmetmekle birlikte çağlara hükmetmenin bir sonucu ve bir uyumu olarak kendini gösteriyor. Türk milletinin tarihi binlerce yıl bir adada, şehir devletinde, coğrafi bariyerlerle sınırlanmış milletlerin tarihine benzemez. Hareketli yaşamıyla birlikte bir ideali, ülküsü vardır, Kızıl Elması, i'lâ-yı kelimetullah davası vardı ve hep var olacaktır.

Türkler tarih sahnesine çıktıkları ve ilk medeniyetlerini kurdukları coğrafyalara mahkûm olan değil, değişen şartlar, iklimdeki salınımlar, komşularıyla ilişkilerinde yaşanan problemler gibi du-

rumlar sonucunda yeni coğrafyaları da seçebilen bir millettir. Bir coğrafi bölgeden farklı bir coğrafi bölgeye gidip de devlet kurmuşlar, oralara da medeniyetlerini götürmüşlerdir. Malazgirt Zaferi sonrasında Türklerin Anadolu'ya gelip yerleşmesi, bir yandan buradaki kadim kültürlerle ilişki kurmasına, Hitit, Mısır, İyonya, Luvi, Pers gibi medeniyetlerin kültürleriyle, kültürlerini zenginleştirmeleri, bir yandan da bugün hala Anadolu'da hak iddia eden, tarihi ve kültürel geçmişlerinin temellerini Anadolu'ya bağlayan İtalya, Yunanistan gibi medeniyetlerle kurmuş oldukları ilişki karşılıklı etkileşime sebep olmuştur. Bu durumun yansımaları Tümerekin ve Özgüç (1998) şöyle ifade etmiştir: Kültür coğrafyası ya da kültürel coğrafya, insanların içinde yaşadıkları fiziki çevreden çok, insan kültürlerinin vurgulandığı bir anlam içerir. Coğrafyacılar gerek beşeri gerekse çevresel her tür mekânsal kalıbı gözlemek üzere eğitilirler. Bu gözlemlerden birisi tarım coğrafyası özelinde buğdayın dünya üzerindeki dağılışıyla ilgilidir. Sulama, ısıtma, seralar, taraçalar, gübreleme gibi imkânlar, buğdayın varlığını sürdürdürebilmesinin fiziki çevre kadar kültürel çevreyle de ilgili olduğunu bilir. Tarımsal kalıplar yalnızca arazi ve iklim özellikleriyle açıklanamaz. Buğdayın dağılışı, aralarında zevkler, arzular ve geleneklerin de yer aldığı, çeşitli faktörler tayin eder. Gıda tercihleri ve tabular, çoğu kez dinsel inançlarla da desteklenerek, yetiştirilecek bitkinin seçimi üzerinde şiddetle etkili olur.

Türklerin Anadolu'ya gelince kadar hakim ekonomik faaliyeti geniş bozkırlarda yürüttükleri hayvancılık olmuştur. Yazları daha yüksek alanlar ve geniş bozkırlar kullanılırken, kışları daha alçak ve korunaklı vadi içleri tercih edilmekteydi. Yaşanılan bölgenin coğrafi şartları da daha farklı ekonomik faaliyetlere çok fazla imkân vermemekteydi. Anadolu'ya geldiklerinde bu bölgede yaklaşık on bin yıldır devam eden kadim bir tarım ve hayvancılık faaliyetleriyle karşılaştılar. Ancak uygulamalar oldukça farklıydı. Hiçbir zaman Türklerin konar-göçer hayvancılık faaliyeti yürütülüyordu. Türkler hayvancılık faaliyetlerinde yeni bir tarz oluşturmaya çalıştı. Hem yüzyıllar